СХВАЛЕНО
педагогічною радою закладу
протокол №1 від 31.08.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом по закладу
№110-о від 31.08.2026

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми

Загальні положення

Це Положення розроблено на основі:

- Постанови Кабінету Міністрів України від 04.06.2025 №658 «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 №1513 «Про затвердження Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 №585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 348 від 14.04.2021, № 775 від 28.07.2021, № 898 від 09.08.2024)»;
- наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» (із змінами від 18.06.2026 №961 «Про внесення змін до Порядку реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядку застосування заходів виховного впливу».

Мета: створення безпечного освітнього середовища, де панує повага до гідності дитини та нульова толерантність до насильства.

Нормативна база: Конституція України, Закони «Про освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Постанови КМУ від 04.06.2025 № 658, наказ Міністерства освіти і науки України від 18.06.2026 №961 «Про внесення змін до Порядку реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядку застосування заходів виховного впливу»

Визначення термінів та прояви насильства

Жорстоке поводження - дії, що завдають шкоди фізичному чи психічному здоров'ю дитини.

Психологічне насильство - словесні образи, погрози, приниження, ізоляція дитини в колективі.

Сексуальне насильство - будь-які дії сексуального характеру щодо дитини, незалежно від її згоди.

булінг (цькування) - психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу закладу освіти, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси постраждалої особи та/або перешкоджає виконанню

нею визначених законодавством обов’язків;
кривдник - учасник колективу, який вчинив насильство, зокрема булінг (цькування), стосовно іншого учасника цього колективу;
постраждала особа - учасник колективу, стосовно якого вчинено насильство;
свідок - особа, яка була очевидцем насильства або якій відомі будь-які обставини, що стосуються випадку насильства;
учасники колективу — здобувачі освіти, працівники закладу освіти, інші особи залучені до освітнього процесу.

Проявами, які можуть свідчити про випадок насильства, зокрема, є:
замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
неврівноважена поведінка;
агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства; різка зміна звичної для дитини поведінки;
уповільнене мислення, знижена здатність до навчання; відлюдкуватість, уникнення спілкування;
ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
занижена самооцінка, наявність почуття провини;
поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги; демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу; схильність до пропуску навчальних занять;
відмова відвідувати заклад освіти; депресивні стани;
аутоагресія (самоушкодження); суїцидальні прояви;
явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
намагання приховати травми та обставини їх отримання; скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття; вимагання особистих речей, їжі, грошей;
пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей;
жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення інформації сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
фото-, відео- та аудіоматеріали образливого змісту, фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
поширення інформації з метою заподіяння шкоди.

Ознаками булінгу (цькування) є:
систематичне вчинення насильства особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу закладу освіти, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу.
Насильство вважається систематичним, якщо воно вчиняється два і більше разів протягом 12 місяців з дня реєстрації повідомлення про перший випадок насильства або з дня вчинення першого насильства (незалежно від наявності повідомлення та/або реєстрації повідомлення про перший випадок насильства).

Керівник закладу освіти забезпечує функціонування механізму подання повідомлення про підозру на випадок насильства, який передбачатиме:
інформування здобувачів освіти та їх батьків, працівників закладу освіти про їх обов'язок повідомляти про випадки насильства, зокрема булінгу (цькування), з наданням інформації про шляхи інформування про такі випадки;
забезпечує функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства (телефонний зв'язок, електронний лист, скринька для паперових повідомлень тощо), зокрема анонімно за бажанням особи, яка залишила повідомлення.
Перелік способів подання і отримання повідомлень (письмове повідомлення, усна заява, телефонний зв'язок, електронний лист, скринька для паперових повідомлень тощо) визначаються положенням закладу освіти про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми.
Керівник закладу освіти визначає особу, яка забезпечує реєстрацію (у паперовій та/або електронній формі) та облік повідомлень про можливі випадки насильства у спосіб, визначений закладом освіти.

Алгоритм дій при виявленні ознак насильства
Відповідно до оновлених норм 2026 року діє чіткий протокол «першого контакту»:
будь-який працівник закладу, який став свідком або отримав скаргу, зобов'язаний вчинити дії, визначені абзацами першим і четвертим частини третьої статті 10-1 Закону України «Про охорону дитинства», зокрема:
вжити невідкладних заходів для припинення насильства;
повідомити керівника закладу. Таке повідомлення може бути подане в усній або письмовій формі, у тому числі анонімно.

Керівник закладу зобов'язаний:
невідкладно (у строк, що не перевищує трьох годин з часу виявлення ознак насильства):
вжити заходів для припинення насильства та унеможливлення повторного вчинення насильства;
повідомити про це батьків дитини (крім випадку, коли кривдниками дитини є батьки);
письмово повідомити уповноважений підрозділ органу Національної поліції України та службу у справах дітей за місцем розташування закладу освіти з одночасним інформуванням про це територіального органу Національної соціальної сервісної служби України, Державної служби у справах дітей;
за потреби викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення скликати засідання комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми (далі - комісія).
У разі виявлення ознак домашнього насильства керівник керується законодавством про запобігання та протидію домашньому насильству.

Невідкладна допомога: якщо дитина потребує медичної допомоги, сестра медична негайно викликає «швидку» до приїзду поліції.

Робота Комісії з розгляду випадків насильства

Комісія створюється наказом директора та включає психолога, соціального педагога, представників батьківського комітету та (за згодою) представників ювенальної превенції.

Термін розгляду скарги: Не більше 3 робочих днів.

Конфіденційність: Інформація про постраждалу дитину та обставини випадку є суворо конфіденційною (згідно з Постановою № 1513).

Факт вчинення булінгу (цькування) встановлюється виключно рішенням суду, яке набрало законної сили, і не є метою чи завданням комісії.

Рішення комісії приймаються з обов’язковим дотриманням принципу найкращих інтересів дитини. Комісія зобов’язана забезпечити право дитини бути вислуханою відповідно до її віку та рівня зрілості.

Вислуховування дитини на засіданні комісії здійснюється безпосередньо у присутності батьків або їхніх представників та за участю практичного психолога або соціального педагога. Батьки можуть надати письмову згоду
щодо проведення вислуховування дитини без їхньої участі. Дитина може надати у письмовій формі інформацію про факт(и) насильства або іншу відому інформацію.

Факт вислуховування дитини, форма його проведення та основний зміст висловленої позиції підлягають обов’язковій фіксації в матеріалах розгляду.

Права та обов'язки сторін

Категорія	Обов'язки
Педагоги	Проходити щорічне навчання з ідентифікації ознак насильства; дотримуватися етичних норм.
Учні	Поважати права інших; повідомляти дорослих про факти булінгу чи жорстокості.
Батьки	Співпрацювати з гімназією у разі виникнення конфліктів; не допускати насильства в родині.

Відповідальність та співпраця

Працівники, які приховали факти насильства або не вжили заходів, передбачених Постановою №658, несуть дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством.

Заклад співпрацює з правоохоронними органами, соціальними службами у справах дітей, батьківською громадою та громадськими організаціями.

Прикінцеві положення.

Це Положення набуває чинності з моменту затвердження керівником закладу та схвалення педагогічною радою.

Зміни та доповнення до Положення вносяться за рішенням педагогічної ради.